

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33546
Nom	Treball social amb menors
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1311 - Grau de Treball Social	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1311 - Grau de Treball Social	45 - Treball Social amb Menors	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
NAVARRO PEREZ, JOSE JAVIER	350 - Treball Social i Serveis Socials

RESUM

El terme *menor*, com a substantiu, fa referència a un concepte administratiu i jurídic predeterminat per les lleis. La infància i l'adolescència fan referència aviat més a disciplines vehiculades mitjançant la psicologia, la sociologia, la pedagogia, el treball social o l'educació social. Aquest mòdul pretén identificar els espais multidimensionals del concepte i posar en un punt intermedi el treball social com a element capaç de triangular els diferents contextos d'acció i relació de la infància.

Les necessitats psicosocials i institucionals que es generen en un període de la vida tan canviant i vulnerable com és la infància i l'adolescència determinen en certa mesura les relacions i intercanvis que es donen dins d'aquest període. Canvis físics i psicològics determinen la construcció i les relacions amb els altres, adquirim cada vegada més responsabilitats i ens anem fent, en definitiva, més nosaltres mateixos. Però no sempre aquest procés pot fer-se en les millors condicions, i és quan xiquets, xiquetes i adolescents acaben desprotegits, en conflicte o vinculats al risc. Per això considerem de molta importància definir, identificar, intervenir i avaluar els processos de dificultat que es configuren al voltant de les problemàtiques que envolten la infància i el seu entramat de relacions.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Es recomana que l'estudiantat d'aquest mòdul haja tingut algun tipus d'experiència amb menors, famílies o institucions que treballen tant en el món de la prevenció com en el de la protecció i/o la reeducació. Bàsicament es recomana això per poder abstraure els conceptes teòrics fins en un marc pràctic en clau de transformació social.

COMPETÈNCIES

1311 - Grau de Treball Social

- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Capacitat per a treballar i valorar de manera conjunta amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats les seues necessitats.
- Capacitat per a planificar, implantar, revisar i avaluar la pràctica del treball social amb persones, famílies, grups, organitzacions, comunitats i amb altres professionals i circumstàncies.
- Capacitat per a ajudar les persones perquè siguen capaces de manifestar les necessitats, punts de vista i circumstàncies.
- Capacitat per a establir relacions professionals a fi d'identificar la forma més adequada d'intervenció.
- Capacitat per a intervenir amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats per ajudar-los a prendre decisions ben fonamentades sobre les seues necessitats, circumstàncies, riscos, opcions preferents i recursos
- Capacitat per a valorar les necessitats i opcions possibles per orientar una estratègia d'intervenció.
- Capacitat per a respondre a situacions de crisi valorant la urgència de les situacions, planificant i desenvolupant accions per fer front a aquestes i revisant els seus resultats.
- Capacitat per a interactuar amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats per aconseguir canvis, per promocionar el seu desenvolupament i per millorar les seues condicions de vida per mitjà de la utilització dels mètodes i models de Treball Social, fent un seguiment amb regularitat dels canvis que es produeixen a fi de preparar la finalització de la intervenció.

- Capacitat per preparar, produir, implementar i avaluar els plans d'intervenció amb persones i amb professionals negociant el subministrament de serveis que han de ser emprats i revisant l'eficàcia dels plans d'intervenció amb les persones implicades a fi d'adaptar-los a les necessitats i circumstàncies canviants.
- Capacitat per a donar suport al desenvolupament de xarxes per fer front a les necessitats i treballar a favor dels resultats planificats examinant amb les persones les xarxes de suport a les quals poden accedir i desenvolupar.
- Capacitat per promoure el creixement, desenvolupament i independència de les persones, identificant les oportunitats per formar i crear grups, utilitzant la programació i les dinàmiques de grups per al creixement personal i l'enfortiment de les habilitats de relació interpersonal.
- Capacitat per a treballar amb els comportaments que representen un risc per a les persones, grups i comunitats, identificant i avaluant les situacions i circumstàncies que configuren aquest comportament i elaborant estratègies de modificació dels mateixos.
- Capacitat per a analitzar i sistematitzar la informació que proporciona el treball quotidià com a suport per a revisar i millorar les estratègies professionals que han de donar resposta a les situacions socials emergents.
- Capacitat per a utilitzar la mediació com a estratègia d'intervenció destinada a la resolució alternativa de conflictes, en les circumstàncies que així ho requerisquen.
- Capacitat per a dissenyar, implantar i avaluar projectes d'intervenció social.
- Capacitat per a preparar i participar en les reunions de presa de decisions a fi de defensar millor els interessos de les persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats.
- Capacitat per a potenciar les persones, famílies, grups i comunitats a fi que siguin capaços de resoldre les situacions en què es troben.
- Capacitat per a desenvolupar i incorporar a les pràctiques professionals les actituds i habilitats necessàries per a incorporar la perspectiva de gènere.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

RA-27.- Comprèn l'ecologia dels sistemes humans per a l'adequada implementació de les intervencions del treball social amb menors, tenint en compte els elements bàsics del desenvolupament maduratiu humà.

RA-28.- Comprèn les expressions de les necessitats socials i individuals dels menors en general i especialment dels menors i adolescents en situacions de risc social i desprotecció, identifica criteris i indicadors per a la prevenció social.

RA-29.- És capaç d'analitzar objectivament la intervenció amb els diferents sistemes implicats en l'atenció a la infància i a l'adolescència.

RA-30.- Té la capacitat de fer un ús diferencial de mediadors en la intervenció amb menors i els seus sistemes d'atenció social.

RA-31.- És capaç de generar propostes d'intervenció social mitjançant la formulació de projectes.

RA-32.- Relaciona els efectes de la globalització amb les dinàmiques juvenils.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Marc teòric per a comprendre la trama personal i social de la infància i adolescència.

Aquesta unitat correspon una introducció a l'assignatura i a les característiques principals associades a la infància i a l'adolescència, amb l'ànim d'identificar les principals aportacions i òptiques (medi obert i medi residencial) i autors significatius en l'atenció a la infància.

2. Estratègies comunicatives amb menors i joves

La comunicació amb menors i amb joves s'estableix com el pas previ a totes les intervencions. El professional, per a accedir als menors, necessita instruments vàlids d'acció en la metacognició de les relacions amb i entre joves. Al llarg d'aquesta unitat temàtica abordarem diferents tècniques i estratègies que faciliten la relació educativa mitjançant l'intercanvi en la comunicació.

3. Agents de treball social i la seua incidència en la generació de recursos propis.

L'acció professional del treball social amb menors i joves té el seu espai a partir de diferents recursos; per això és important conèixer el funcionament de cadascun d'ells per poder ajustar a partir d'això les necessitats del menor mitjançant l'acció desenvolupada des de cada institució. Serà important, en aquest sentit, adequar les accions i programes de cada recurs per establir accions efectives. El fet de generar recursos addicionals a partir de l'acció pròpia és un eix transformador dels diferents espais sobre els quals satén la infància en situació de risc.

4. Intervenció social en els àmbits de la infància i de la joventut des de l'ecologia dels sistemes humans

Tractarem d'analitzar les diferents esferes des de les quals hom pot atendre els menors, els adolescents i els joves. Per a aquest fi serà important conèixer les trajectòries, escenaris i itineraris de risc, per dissenyar a partir d'això espais per a la promoció educativa. Així, atorgarem especial interès a un punt addicional dedicat als espais que els menors transiten i que, tenint-los en compte, acaben per descriure accions de risc. Aquest apartat serà definit com:

4.1. Processos d'inadaptació social en la infància i en l'adolescència.

5. Accions preventives en la intervenció social amb menors i joves.

La prevenció forma part d'una macroestratègia que permet desenvolupar les capacitats i reptes dels menors a través d'un espai positiu. La prevenció educativa es considera una de les claus de l'èxit en el treball amb menors (Funes 2010). D'acord amb aquest criteri presentarem diferents handicaps sobre els quals planegen els menors i els joves en situació de risc, i en aquest sentit abordarem espais de drogues, delinqüència, maltractament, absentisme, protecció, precarietat, etc., els quals constitueixen el principal objecte d'anàlisi i intervenció des de l'acció professional del treball social.

6. Expressions de les necessitats dels menors i dels joves, les seues relacions amb els sistemes sexe-gènere i la influència dels contextos culturals.

El canvi de les estructures socials i la globalització incideixen especialment en els hàbits i activitats dels menors i dels joves. Tanmateix, les pràctiques de coeducació s'estenen en els processos de desenvolupament de la infància. Això és un factor important a l'hora d'implementar polítiques i pràctiques que tracten de refermar aquestes conceptes amb la idea de generar espais d'igualtat. Així mateix, hem inclòs en aquesta unitat un apartat específic que fa referència a la configuració de les noves identitats dels menors, aprofitant els diferents espais culturals pels quals se socialitzen. D'aquesta manera definirem un subapartat relacionat amb:

6.1. Nous perfils i identitats juvenils.

Això ens permetrà diferenciar les característiques de risc que presenten els diferents perfils dels menors, tant segons paràmetres d'ajust social com segons els paràmetres clàssics de marginació i exclusió social. Valorarem els diferents perfils d'acord amb les circumstàncies que incideixen en la precarització dels menors.

7. Violències sistèmiques i la seua incidència en els processos de desenvolupament dels menors i dels joves.

La violència apareix com un mecanisme de risc en la socialització dels joves. Una violència que els menors identifiquen amb la cultura del respecte. Tractarem de fixar la nostra atenció en les formes de violència i la seua operativitat en els menors, els adolescents i els joves, i focalitzarem especialment la nostra mirada en la violència intergrupals.

8. Criteris professionals fonamentals per a la identificació de situacions de risc i desprotecció de menors i adolescents, i mitjans d'actuació.

Sestableix com a marc prioritari el fet d'identificar les accions de risc en els menors, i a partir d'això planificar estratègies d'acció professional que puguin permetre l'acció operativa en els àmbits individual, grupal i comunitari; per a això intentarem descobrir de quina manera els menors construeixen les seues relacions i com hi participen i shi integren, i els riscos associats a les seues pràctiques quotidianes. Abordarem diferents etapes de socialització de la infància i de com les relacions generades mitjançant la pròpia família, l'entorn, l'escola i el grup d'iguals constitueixen esferes complexes per a la construcció de la personalitat i per a les circumstàncies que shi associen.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	45,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	6,00	0
Elaboració de treballs en grup	8,00	0
Elaboració de treballs individuals	4,50	0
Estudi i treball autònom	8,00	0
Lectures de material complementari	8,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	12,00	0
Preparació de classes de teoria	3,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
Resolució de casos pràctics	8,00	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

D'acord amb els criteris establerts, es donarà prioritat als aspectes que formen part de l'especificitat de la matèria, i en aquest sentit optarem per:

Lliçó magistral participativa.

Debats i discussions participatives.

Activitats de tipus expositiu: exposicions teòriques, presentació de treballs i investigacions, etc.

Activitats pràctiques: joc de rols, resolució de casos, tallers, grups nominals al voltant de temàtiques concretes establertes en el mòdul.

Tutories individuals i de grup (en petits grups de treball).

AVALUACIÓ

Avaluació de supòsits pràctics en què l'estudiantat mostra l'adquisició de les competències en relació amb la resolució dels problemes, treball de crítica, capacitat d'anàlisi i /o activitats pràctiques per aplicar coneixements. També s'inclouen en aquest apartat les pràctiques voluntàries curriculars que incorpora l'assignatura que configuren el projecte d'innovació docent REIDIAJS 5.0. En qualsevol cas, les pràctiques seran voluntàries, es a dir, que si es fan es permutaran per la prova d'avaluació de supòsits pràctics. Ponderació entre 0.0 i 50.0.

Prova final objectiva tipus Test. Ponderació entre 0.0 i 50.0.

L'assistència a l'Activitat Formativa Complementària aprovada per la CAT programada per al curs per a l'itinerari/menció Suport Personal, Educatiu i Familiar, forma part de l'avaluació i és activitat avaluable i es considera una de les activitats formatives de Treball Autònom de l'Estudiant/a.

Per definició, tots els treballs hauran de lliurar-se en format paper i en la data establida pel professor en l'aula.

Us recordem que:

El plagi és "l'acció de deshonestat al moment de copiar en el substancial obres alienes presentant-les com a pròpies" (Reducindo et al., 2017, p. 300). I, el ciberplagi "ocorre quan es presenta un treball com a fruit del treball personal quan realment és informació copiada parcial, mitjana o totalment d'un autor sense cap mena de crèdits o bibliografia. Normalment succeeix amb textos [...] en línia" (Sarrià i De Francisco, 2018, p. 4).

No incórrer en pràctiques com les referides implica fer un ús responsable i ètic de la informació que s'utilitza en els treballs acadèmics. Les Normes APA-7a Edició són l'instrument imprescindible per aconseguir l'honestat acadèmica tal com us indicarem en els treballs d'avaluació contínua que presenteu al llarg del quadrimestre.

Dit l'anterior, a partir del segon quadrimestre de primer curs, en totes les assignatures es prestarà especial atenció, en l'avaluació contínua de treballs, al compliment de les pràctiques d'honestat acadèmica i respecte per la propietat intel·lectual de tercers, mitjançant l'ús de la citació i presentació de treballs acadèmics, seguint normes APA-7a edició.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- MARTINEZ, J.A. y CARAVACA, C. (2021). Protección e intervención social con colectivos específicos. Tirant lo Blanch.
- NAVARRO-PÉREZ, J.J. (2019). Trabajo Social con Menores: El contexto de la infancia, adolescencia y juventud. València: Tirant lo Blanch.
- NAVARRO-PÉREZ, J.J. y MESTRE, M^a.V. (2015). El marco global de atención al Menor. Valencia: Tirant lo Blanch.
- NAVARRO PÉREZ, JJ.; PUIG i AGUT, M. (2010). El valor de la educación afectiva con niños en situación de vulnerabilidad acogidos en instituciones de protección: un modelo de Trabajo Social basado en la cotidianidad. En Revista de Servicios Sociales y Política Social. N° 90 (dedicado a familia e infancia), Págs. 65 83.
- RAMÍREZ, J. E., ESTELA, M. J., RUIZ, N., GONZALEZ-FERNÁNDEZ, M. J., MARTÍNEZ-MADRID, R., SOLER, M. D., ANTÓN, C. y PÉREZ-SAN JOSÉ, Y. (2019). Análisis y propuesta de las funciones de los Trabajadores Sociales en los Servicios y Gabinetes Psicopedagógicos escolares en el ámbito de la Comunidad Autónoma Valenciana. Alternativas. Cuadernos de Trabajo Social, 26, 9-34. <https://doi.org/10.14198/ALTERN2019.26.01>

Complementàries

- BLANCHARD, M.; BUZAS, E.; (2007). Acoso Escolar: Desarrollo, Prevención y Herramientas de Trabajo. Madrid. Nancea.
- CARBONELL, A., GEORGIEVA, S., FERNÁNDEZ, I., NAVARRO-PÉREZ, J.J., SAMPER, P. y TOMÁS, J.M. (2023). Diseño e implementación de la herramienta DAP 360° para la evaluación del riesgo y desprotección en la infancia y adolescencia. Alternativas. Cuadernos de Trabajo Social, 30(1), 53-80. <https://doi.org/10.14198/ALTERN.21964>
- CAPELLA, S. y NAVARRO-PEREZ, J.J. (2021). Prevención de riesgo psicosocial en adolescentes: el rol de los Centros de Día de Menores en España. Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud, 19(1), 1-22. <https://dx.doi.org/10.11600/ricsnj.19.1.4293>
- FUNES ARTIAGA, J. (2010). 9 Ideas Clave para educar en la adolescencia. Ediciones Graó: Barcelona.
 - GARAIGORDOBIL, M. (2004): Programa Juego 10-12 años. Juegos cooperativos y creativos para grupos de niños de 10 a 12 años. Madrid. Pirámide.
- MARTINEZ REGUERA, E.; (2002). Pedagogía para mal educados. Madrid. Ediciones del Quilombo.
 - MORENO MANSO, J. M. (2002). El Maltrato Infantil. IOP EOS: Madrid.
- NAVARRO-PEREZ, J.J., VIERA, M., CALERO, J. & TOMÁS, J.M. (2020) Factors in Assessing Recidivism Risk in Young Offenders. Sustainability, 12, 1111. <https://doi.org/10.3390/su12031111>
 - NAVARRO-PÉREZ, J. J., OLIVER, A. CARBONELL, A & SCHNEIDER, B. H. (2020). Effectiveness of a Mobile App Intervention to Prevent Dating Violence in Residential Child Care, Psychosocial Intervention 29,2:59-66 <https://doi.org/10.5093/pi2020a3>

- PAEZ DE LA TORRE, S., ARAMAYONA, B. y BALLESTÉ, E. (2023). Bandas Fuera Bandas dentro. Organizaciones juveniles de calle en Iberoamérica. NED Ediciones.
- PICORNELL LUCAS, A. (2006). La Infancia en desamparo. Valencia. Nau LLibres.
- RECIO, C.; FEIXA, C.; PORCIO, L.; (2006). Jóvenes "latinos" en Barcelona: espacio público y cultura urbana. Barcelona. Anthropos.
- REDUCINDO, I., RIVERA, L. R., RIVERA, J. y OLVERA, M.A. (2017). Integración de plataforma LMS y algoritmo de código abierto para detección y prevención de plagio en Educación Superior. *Revista General de Información y Documentación* 27 (2), 299-315. <https://revistas.ucm.es/index.php/RGID/issue/view/3197>
- SALAZAR, J. (2002 Reed.) No nacimos pa semilla. La cultura de las Bandas Juveniles en Medellín. Bogotá. Boocket.
- SÁNCHEZ HORCAJO, J.J. (1993). Televisión y familia: comunicación familiar, pasividad y rendimiento escolar, *Sociedad y Utopía*. *Revista de Ciencias Sociales*, nº 1.
- SARRIÁ, J. F. y DE FRANCISCO, J. C. (2018). Ciberplagio académico: un tema de importancia. *Lite ¡A tu alcance!*, 68, 4-12. <https://es.calameo.com/read/00557874303bfa3c48182>
- SCANDROGLIO, B. (2010). Jóvenes, Grupos y Violencia; De las tribus urbanas a las bandas latinas. Barcelona. Icaria Editorial.
- SEDÓ LUZURIAGA, C. (2002). Treballant com a educador social. Barcelona. Edicions del Pleniluni.
- TARIN CAYUELA, M.; NAVARRO PÉREZ, J. J. (2006). Adolescentes en Riesgo. Casos Prácticos y Estrategias de Intervención socioeducativa. Madrid. Editorial CCS.
- TESTA, D. (2014). What do primary students say about school-based social work programmes? *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 27:4, 490-508, DOI: 10.1080/09518398.2013.771227
- TONUCCI, F. (2007). Frato, 40 años con ojos de niño. Barcelona. Graó.
- UCEDA, F.X.; NAVARRO, JJ.; MONTÓN, C. y PÉREZ, J.V. (2012). Espacios y Tiempos para el ocio integrado como herramienta de promoción educativa con adolescentes en conflicto con la ley. En *RASE (Revista de la Asociación de Sociología de la Educación)* Vol. 5. Nº 2. Págs. 311-327.